

Permís per reincidir

L'índex d'assassinats comesos per presos en situació de permís o que acaben de deixar la presó és baix, però es manté constant i provoca un enorme impacte social. El ciutadà se sent estafat i es considera en mans d'una administració que ni garanteix la reinserció dels delinqüents ni la pròpia vida dels qui paguen impostos.

Es comenten menys delictes que no sembla a mans de presos que es troben de permís, o en situació de llibertat vigilada, o que acaben de deixar la presó. Francesc Jiménez Cusi, antic director general de Serveis Penitenciaris i Rehabilitació de la Generalitat de Catalunya, va dir l'any 2000 que "la xifra de reclusos que no retorna de permisos és testimonial, i representa el 0,27% del total, si prenem com a referència el total de permisos concedits".

L'índex no ha variat de manera destacable. Aquest "total de permisos concedits" durant els anys noranta va ser de 488.988, atorgats a tot tipus de reclusos (la població empresonada actualment a Catalunya arriba, segons la UGT, a 8.000 persones). Una estadística oficial apunta que "uns 1.300 presos no van tornar de permís durant la dècada dels noranta". La qual cosa vol dir que quan els índexs es tradueixen a la realitat diària fan feredat.

Màxim impacte. Perquè, habitualment, els delictes comesos per presos fugits, encara que siguen pocs, resulten prou impactants per posar en tela de judici el sistema penitenciar sencer. Una de les garanties que el ciutadà diposita en l'administració és que ha de tenir cura de la seua integritat física. Quan això no succeeix, el ciutadà se sent sol, estafat i perdut en la selva.

Hi ha alguns exemples que ho deixen molt clar. Fa quinze dies, un home que acabava de deixar la presó i tenia una ordre d'allunyament va intentar matar dues vegades en menys de dotze hores la seua esposa. La pregunta és clara: com és pos-

sible que un individu així puga estar al carrer? La resposta, en canvi, no arriba.

Fa només una setmana s'ha fet públic que els advocats de dues de les víctimes dels delinqüents Francisco Javier Picatoste i Manuel Brito —presos perillosos que l'any 2001 fugiren del centre penitenciar de Ponent, a Lleida— culpen la Generalitat de Catalunya de "descuidar els seus deures de vigilància i de no evitar els fets que van succeir després".

Brito i Picatoste complien condemna en el centre de Ponent, allí es conegueren, es feren amics i prepararen plegats una fuga de màxima violència.

Perquè esclatara la fuga calia que Picatoste poguera obtenir un permís, cosa que finalment va aconseguir. El pres va deixar el centre i no hi va tornar, sense que ningú adoptara mesures de recerca. Es va ocultar i, amb participació de sis col·legues, va preparar la fugida de Brito.

Aquest, en presó, es va llançar per una escala, de manera que es va provocar, ell mateix, danys en un colze. Això va ser suficient perquè fóra excarcerat sota la custòdia de dos mossos. Va acabar en un hospital, en el qual Picatoste l'esperava: aquest va atacar i ferir els agents, i va fugir amb l'amic. Dies després, a Cerdanyola del Vallès, trobaren una parella que tenia cotxe. A ell, li dispararen un tret. A ella, la lligaren a un arbre i la forçaren.

Tres dies després, els criminals van ser capturats. Havien provocat una mort, una violació i la tetraplègia d'un mosso d'esquadra. És evident que l'administració va ser molt imprudent, rutinària i indolent amb la seua missió de controlar aquests presos, especialment amb la de-

cisió de l'absurd trasllat de Brito a l'hospital. Una de les últimes modalitats de fugida que practiquen avui els presos perillosos té com a protagonista els reclusos malalts de sida. Aquests, quan els traslladen als hospitals, deixen de prendre la medicació pertinent fins que se'ls excarcerà perquè puguen morir fora de presó. Ja al carrer, es tornen a prendre les medicines i reviscolen en llibertat sense cap tipus de control.

Antonio Anglés —que va a matar les tres joves del poble d'Alcàsser (Horta) quan es trobava en crida i cerca, ajudat pel seu còmplice Miquel Ricart, també en la mateixa situació— és el primer referent modern dels grans successos mediàtics protagonitzats per presos en permís. Després, n'hi ha hagut molts més, com ara Joaquín Ferrándiz, un psicòpata que va matar cinc dones a Castelló quan es trobava en situació de llibertat condicional. Però també és destacable el recent, increïble i escandalós cas de Pedro Jiménez, l'individu que va assassinar dues policies a Bellvitge, de l'Hospitalet de Llobregat.

Jiménez fou condemnat el 1992 a trenta anys de presó per haver comès robaria i violació durant un permís penitenciari. L'any 2002 el reclus va demanar, sense el suport intern de la Junta de Tractament Penitenciari —organisme que dona el seu punt de vista sobre qui està o no en condicions de trepitjar el carrer—, un permís al jutge de vigilància penitenciària, Josep Lluís Albinyana, magistrat que va ser president de la Generalitat Valenciana els anys 1978 i 1979.

El jutge va denegar el permís. Però Jiménez, temps després, va tornar a demanar-ne un altre —aquesta vegada comptava amb un informe favorable de la Junta— que el jutge també va tornar a desestimar. La situació es va repetir un parell de vegades més fins que Jiménez es va decidir a recórrer davant la secció novena de l'Audiència de Barcelona. El tribunal, inicialment, va resoldre negativament el recurs, però va canviar la decisió davant d'una segona apel·lació presentada pel pres, i li va concedir el permís.

Aquesta resolució va persuadir el jutge penitenciari a concedir-li un nou permís posterior l'octubre del 2004. I Jiménez

Dalt, Antonio Anglés, el criminal salvatge a qui no s'ha pogut caçar. A sota, l'assassí en sèrie de Castelló Joaquín Ferrándiz. Tant'un com l'altre cometeren els seus crims en situació de permís i llibertat condicional, respectivament.

A l'esquerra, una escena de recerca policial d'un criminal fugisser. A la dreta, una arma blanca intimidatòria com les que acostumen a utilitzar-se en els delictes d'agressió sexual. Els crims comesos de permís no són gaires, però acostumen a trasbalsar la societat pel seu impacte.

va aprofitar aquesta oportunitat per cometre els dos assassinats de Bellvitge.

La llei, a l'hora que els presos puguin optar a permisos, no estableix diferències entre els condemnats per violació i els que han estat condemnats per altres delictes. Ni la gravetat del delicte ni el grau de reincidència associat al delicte —que acostuma a ser alta en els casos de violació— són elements que impedeixen entrar en la maquinària de la concessió de permisos. Per això, tot i que inicialment acostumen a denegar-se els permisos en els casos problemàtics, finalment la persistència del pres i la rutina burocràtica afavoreixen la concessió i juguen en contra d'allò que hauria de ser la base del sistema penitenciari: l'atenció personalitzada per a cadascun dels reclusos.

Un caos per resoldre. Sens dubte, l'atenció personalitzada a cada reclus és

un objectiu extremadament complex d'aconseguir avui —a causa, en part, de l'aprovaçió del nou Codi Penal de l'any 1995, que obria portes a nous delictes, enduria les penes i feia desaparèixer els beneficis penitenciaris—. Tot això, com va arribar a escriure en el seu moment l'antiga consellera catalana de Justícia i Interior, va despollar els reclusos d'un element fonamental del seu empresonament: l'esperança. A més, l'augment d'immigrants —als quals s'empresona molt més fàcilment que als nadius— i de mafiosos lligats al crim organitzat internacional han incrementat enormement la població reclusa sense que augmenti realment el nombre i les condicions de les presons.

El resultat és que, ara mateix, a tot l'estat hi ha 58.000 presos que viuen pràcticament amuntegats. Les presons s'han convertit en magatzems de pomes humanes podrides que no aspiren a res, només

a odiar, a passar el temps i a frotre's els uns als altres.

No s'ha augmentat des de fa llargs anys el nombre de funcionaris de presons, i les mesures regulars d'afavoriment real de la reinserció fa molt que s'han abandonat. Així, l'administració considera les sol·licituds de permisos —enmig de les mancances de recursos penitenciaris i d'una tensió funcional ja convertida en rutina— més com una manera d'alleugerir les presons que com un experiment correcte d'inserció social. Perquè això últim es poguera concretar de manera real, seria necessari un augment urgent del nombre de psicòlegs penitenciaris. La UGT ja ha denunciat que, en la pràctica, avui hi ha només un psicòleg per cada 400 presos. Com pot pensar algú, per tant, que els responsables penitenciaris coneixen mínimament a qui deixen al carrer?

Joan M. Oleaque